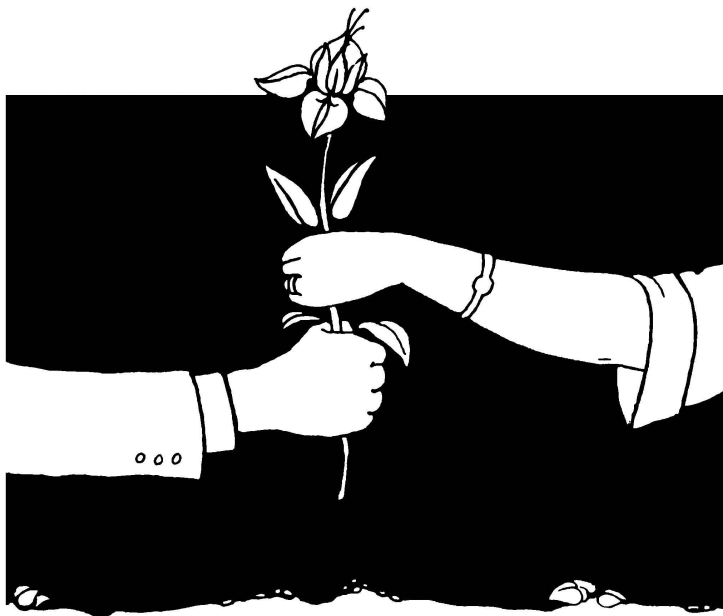

Маріо БЕНЕДЕТТІ

ОПОВІДАННЯ

НАЧЕ ГРІНВІЦЬКИЙ МЕРИДІАН

— Ви нетутешній? — звернулася до нього дівчина-підліток за сусіднім столиком.

— Що?! — Від несподіванки Кінйонес ледь не похлинувся сухим хересом.

— Я вас злякала? — Дівчині, схоже, просто весело — тож ображатися не варто.

— Трішки. У Пальмі в мене немає знайомих. Я тут проїздом.

— То ви не з Мальорки? І взагалі не з Іспанії?

— Якщо коротко, я — аргентінець.

— Так я і подумала.

— Чому? — Кінйонес придивився до дівчати: біла блузка, темні брюки, сама ще не зовсім оформилась, але дані непогані.

— Не знаю. По смугастих брюках, як запалюєте сірник, як проводжаєте поглядом жінок.

— Ого, очевидний прогрес! Раніше нас впізнавали хіба що з вимови: Майорка замість Мальорка.

— Я б дала вам років сорок три.

— Сорок один.

— Не применшуєте?

Зухвальство цієї дівулі досить своєрідне. Кінйонес зручніше відкинувся в кріслі.

— А я уругвайка. Мені чотирнадцять років.

— От і гаразд.

— Вам це не цікаво?

— Чому ж? Просто останнім часом не дивина з берегів Ла-Плати потрапити у Європу.

— Мене звати Сусана. А вас?

— Кінйонес.

У Сусани на столику пляшка з лимонадом, та вона його навіть не пригубила.

— Лимонад нагріється. Бо ж надворі серпень.

— У мене від холодного горло застуджується.

Вона обхопила келих рукою, — чи нагрівся, — але пити не наважилася.

— А вам подобаються усі ці шведки, голландки й німкені, які походжають набережною і яких ви так зачаровано споглядаєте?

— Дивлячись які. Бо є голландки і голландки.

— А які вас більше приваблюють? Плоскогруді чи товстозаді?

Кін'йонес зацікавлено позирнув на дівчину.

— Де ти набралася таких слівець?

— О, ми вже перейшли на «ти»? Чудово!

— Ще б пак.

— Я ж не якась там неосвічена...

— Я сказав би, що аж надто освічена для своїх років.

Сусана не відповіла; розглядала свої тонкі руки, ніби уважно обстежувала їх.

— І завжди, коли побуду на сонці, виступають веснянки.

— У мене теж, — докинув Кін'йонес, аби не мовчати.

— Дуєт «Лос Пекосос»¹. Співати вмієш?

— Як отой півень, що йому наступили на вухо.

— І я співаю фальцетом, як ота скрипка.

— Узагальнювати не варто: є скрипки, які...

— Всі звучать фальцетом. Я ж бо знаю, мій дядько був скрипалем. Цілий божий день у домі тривав котячий концерт. Словом, про дуєт забудьмо.

— А чому «був»? Хіба він уже не скрипаль?

— Тепер він тесляр. Солює ножівкою. Що поробиш — вислання!

— То ти вислана?

— Ясна річ.

— Не така вже і ясна. Є чимало уругвайців та аргентинців, зовсім не висланих.

— Висланих — щонайменше половина.

— Але ж друга половина...

— Діти висланих. Я от із другої половини. А ти?

— З першої.

— Давно з Буенос-Айреса?

— З Тукумана. Буенос-Айрес — то ще не вся Аргентина.

— Справді.

— Чотири роки.

— А чого в Пальмі?

— Зараз у відпустці, а так працюю в одній торговельній фірмі. Комівояжерую по Іспанії.

— Ото цікаво! А я живу в Німеччині.

— І як там?

— Непогано. Самі німці.

Кін'йонес усміхнувся і заодним ковтнув трохи хересу.

— А скажи-но, будь ласка, чому ти заговорила зі мною?

— Не збагну. Певно, тому, що зовсім тебе не знаю.

— Просто побалакати закортіло?

— Не зовсім. Захотілося комусь розповісти, що збираюсь покінчити з собою.

Надто великий тягар, щоб носити його на душі.

Дівчина споважніла. Кін'йонес зробив іще ковток.

— Ти сама сюди приїхала?

— Ні, зі старим.

— Це вже щось.

— І з подружкою мого старого. Незабаром вони сюди прийдуть, за мною.

— А мати де?

— У Німеччині. Вони вже давно живуть окремо. І вона має приятеля чи товариша, хто їх там знає.

— І порішити себе ти хочеш через це?

— Ой, так я і думала!

— То це жарт?

— Ніякий не жарт. Але гадала, що ніхто не повірить мені. Ні, не через це.

Він знову задивився на туристів, що проходили. Він сидів тут, за одним із столиків кафе «Майямі», виставлених на тротуар, чекаючи, поки в кіоск навпроти привезуть свіжі мадрідські газети. Тоді він купував собі кілька газет і якийсь журнал, аби знати, що діється в світі.

— Розкажи іще щось.

— Можна. Схоже, що ти непоганий, попри це жахливе ім'я — Кін'йонес.

— Воно тобі не подобається?

¹ «Веснянкувати» (исп.).

— Щиро кажучи, воно потворне. Звісно, ім'я не головне. А людина ти гарна?

— Будімто.

— Тоді справді гарна. Бо інакше сказав би, що певен цього.

— У тебе свої оцінки.

— Авжеж, життя вчить.

Мимо проходив офіціант з порожнім підносом, і Кінйонес замовив хересу ще.

— Він, певно, має мене за спокусника малолітніх.

— Або мене за спокусницю стариганів.

— А що, є і такі.

— Та є. А у в'язниці ти сидів?

Він знову здригнувся від несподіванки. А щоб приховати це, зняв окуляри й став протирати їх носовичком не першої свіжості.

— Три роки.

— А в Іспанії ти сам?

— Сам.

— І нема ні дружини, ні дітей?

— Дружина є. Але не забувай, що про самогубство думаєш ти, а не я.

— Слушно. Але, здається, ти мене не сприймаєш всерйоз.

— Я з тобою розмовляю цілком серйозно, хоч це й нелегко. Стараюсь.

— А тебе не дивує, що я хочу накласти на себе руки в такому юному віці?

— А ти не можеш говорити трохи простіше? Ні, не дивує.

— І ніхто про це не знає.

— Як ніхто? Я ж бо знаю.

— Але ж ти мене не зрадиш. Принаймні, мені так здається.

— Чому ти не поговориш з батьком?

— Він нічогісінько не тямить.

— А я тямлю?

— Не певна. Я просто перевіряю, і більш нічого. Ти застарий, щоб у цьому тямити, але очі в тебе молоді. Тож, може, й тямиш.

— Дякую за комплімент.

— А в мене які очі?

— Відчайдушні.

— І у тебе свої оцінки.

— Авжеж. Життя вчить.

Вона погладила рукою брюки — скоріше несамохіть, аніж свідомо.

— Ти коли-небудь вживала наркотики? — байдуже докидає Кінйонес.

— Пробувала, але не допомагають. Ні я їм, ні вони мені не до смаку. Несумісність.

— Тим краще для тебе.

— Або гірше, хто знає. Принаймні, далі не пішло.

Кінйонес помітив, як під'їхав пікапчик з мадрідськими газетами, ось їх уже вивантажують. Проте не підвівся, встигнеться. Поки що посидить з цією дівчиною.

— Твій батько теж побував у в'язниці?

— Еге ж.

— Важко йому довелося?

— Еге ж. Але мене звати не Сусана.

— Та невже?!

— Мене звати Елена.

— Як же це розуміти?

— Не знала, чи можна тобі довіритись.

— А тепер?

— Тепер гадаю, що можна.

— Однак мене, на жаль, таки зовуть Кінйонес.

— Прикро. А я сподівалася, що це несправжнє ім'я.

— Sorry².

Кінйонес пригубив келих з хересом.

— То як? Добре вино?

— Непогане.

— Ніколи не куштувала хересу.

— Замовити тобі?

— Ні. Від спиртного в мене з'являється пропасниця. Від спиртного, та ще від танго.

— А скажи-но мені, чого це тобі заманулося кінчати життя самогубством?

— І зовсім не заманулося. Це — рішення.

² На жаль (англ.).

- Але ж рішенню передує якась причина.
- То що, хочеш знати?
- Авжеж. Чому ти так вирішила?
- Причин — цілий коктейль. Мій старий, стара, подружка старого, приятель старої. Те, що, за їхніми розповідями, відбувалося там, те, що я і інші бачимо тут.
- Де це тут?
- Німеччина, Європа, весь цей кемпінг. Ти любила читати?
- Полюбляю, але в міру.
- А музику?
- Так само. А ти?
- Теж так. А втім, яка різниця.
- То з чого почнеш?
- З самого початку, як класики. Коли ми опинилися в Європі, принижені та обпльовані, мені було вісім. А моему братикові — лише два.
- То ти ще й брата маєш? Це несподіванка!
- Чому несподіванка?
- Я вважав, що ти — єдина дитина.
- Справді, я схожа на єдину дитину — своїми вадами, принаймні. І все ж маю брата. Він зовсім нічого не пам'ятає, надто малий був. А от я пам'ятаю. Двоповерховий будиночок з садочком, на Пунта-Карретас. Знаєш Монтевідео?
- Був там двічі, та й то давненько. Але той мис якраз знаю. На ньому ще є маяк.
- Засвідчую, що з наших вікон його не видно. Зате видно було в'язницю.
- От чортове дівчисько!
- Коли ми приїхали до Німеччини, мої старі ще жили разом. Разом, але вкрай напружено. Сперечалися цілі дні. Добре, хоч уночі мирилися.
- Звідки ти знаєш? Підглядала чи просто здогадуєшся?
- Знаю, бо чула. Для мене то важлива ознака — не тому, що мене рано зацікавив секс; не зрозумій мене хибно, а як доказ, що вони потрібні одне одному. Зрештою, я нормальне дівча, тому бажала, щоб і в них усе велося як слід.
- А проте розійшлися.
- Надто багато сварились, особливо про політику. Обоє з лівих, але, на лихо, з різних угруповань. Тому й винуватили одне одного за невдачі й таке інше — я мало тямала в цьому. Але мені було прикро. Навіть вуха затуляла, хоч це мало допомагало. Братик же, навпаки, репетував, і кінчалося тим, що вони йшли його заспокоювати.
- Твій брат теж тут, у Пальмі?
- Ні, лишився зі старою. Нас поділили, сина й дочку.
- І що ж далі?
- Час минав, і от я помітила, що сталося непоправне. Власне, для мене те не було дивиною. Аж одного вечора вони виклали мені все: мовляв, мусиш зрозуміти, таке життя, тато й мати хочуть розлучитися, й таке інше. І оте інше виявилось найгіршим.
- Елена, лже-Сусана, випила, нарешті, півкелиха лимонаду, а Кін'йонес тим часом позіхнув.
- Я тобі набридла?
- Ні, Елено, то від спеки.
- Дивись, якщо набридла, то годі про це. Знаєш, чому я тобі оповідаю свою сімейну хроніку? Бо ми більше ніколи не побачимось.
- Ти певна?
- Поміркуй сам. Післязавтра ми від'їжджаємо, а ще через днину-другу мене не стане. Не роблю цього тут, бо старий матиме зайві ускладнення, та й не хочу псувати їм відпустку. Тож ця розмова — моє прощання зі світом.
- Уперше відчуваю себе світом.
- Та й старий влаштувався з цією подружкою, чи як її там, хоч, безперечно, співвітчизницею, а стара зі своїм приятелем, також співвітчизником. Як же інакше, все як удома. Вітчизна або домовина. У них — вітчизна, а мені що лишається?
- І багато там ваших співвітчизників?
- Вистачає. Гостюють одне в одного та теревенять, як воно там. Що там злидні й безробіття, що закривають газети, забороняють пісні, конфіскують книги, переслідують, що там катують та вбивають...
- Так воно і є.
- Я знаю. Але ж це нестерпно, особливо для нас, що не пройшли крізь усе це, а тільки чуємо та чуємо. І мало-помалу ми зненавиділи оце «там». Ми — це ті, які приїхали сюди дітьми. Я гадала, що в Німеччині мій старий спокійно працюватиме, стара також. І ніхто їх тут не вбиває і не катує, а ми, молоді, вчимося, маємо друзів.

— Але при чому всі ці принади до твого заміру?

— Терпіння, Кін'йонесе!

— Я слухаю.

— Якось мій брат, йому тепер вісім років — стільки, скільки було мені, коли ми приїхали, заявив батькові, що ніколи не повернеться до Уругваю. Як тобі це? Старий мало не зомлів. Ми ще й не запитали в брата, чому це, як він пояснив, мовляв, та країна — купа багна. І тоді в старого й справді підломилися ноги. Щоб не набридати тобі, відразу ж поясню: на таке його напумив не хто інший, як самі ж батьки та їхні одноплемінники. Уявляєш, що відбувається? Вони базикають і базикають, кричать і сперечаються, наче нас немає, наче ми — камінь, а не губка. Але ми — губка, все вбираємо.

— І ти губка?

— Так, хоч дещо інша. Я трохи старшою приїхала сюди, тож пам'ятаю садок біля нашого будинку на Пунта-Карретас. А брата я розумію, збити його вже вкрай нелегко.

Дівчина говорила швидко, запально, і Кін'йонесові подобався блиск її зелених очей. Він відчув, що мусить сказати їй щось приємне.

— А знаєш, якщо ти випадково не станеш самогубицею, то років через кілька уражатимеш молодиків наповал.

Вона всміхнулася:

— Молодиків ФРН?

— А чому ти не почувася німкеню? Невже в тебе немає там добрих друзів чи подруг?

— Jawohl³. Добрі друзі, добрі подруги, добрі песики, добрі кицьки... Але навіть кошенята знають, що я ніколи не стану німкеню.

— У тебе акцент?

— Та я розмовляю німецькою краще за Віллі Брандта! Але мені бракує іншого акценту.

— Якого ж? Духовного?

— Господи, не будь таким нечемою. Мене вже нудить.

— Пардон, пардон. І все ж, що це за інший акцент?

— Інший, і чао! Невже неодмінно називати його? От бачиш, це явна ознака, що тобі, хоч і маєш молоді очі, насправді сорок з гаком. Ти з покоління, яке все називає своїми іменами.

— Таки так. Покоління словників. Ну й що ж далі?

— Про це так просто не розповіси.

— Та бачу.

— Час від часу я живу в старої та її дружка. Мені до душі цей добродій. З батьківськими нахилами, але порядний. А подеколи живу і в старого та його Росальби. Вона мені не дуже, скажемо так. Втім, це все забобони, не більше.

— І не менше.

— Але й там, і там я лиш напівудома і, зрештою, почувуюся бездомною.

— Отже, вся причина в цьому?

— Терпіння, Кін'йонесе. Коли одні виїздять, я застаюся в других, і навпаки. Але якось поїхали всі четверо, вірніше, п'ятеро, бо й братика прихопили з собою. Двоє подалися на схід, троє — на захід. А я лишилася посередині, наче Грінвіцький меридіан. Ціле місто в моєму розпорядженні. Вперше. І тоді це сталося.

Кін'йонес подумав, що дівчина позбулася чогось, що робило її схожою на таку собі Діану ХХ століття.

— Що ж сталося?

— Ет, пусте, — сумно проказала вона. — Мене збезчестили.

— Та що ти кажеш?!

— Так, Кін'йонесе. Це сталося ввечері, я йшла сама, коли якийсь здоровило вискочив із темряви. Як у кінофільмі. Класика. Заволік мене на якийсь будівельний майданчик. Ручиськом затулив мені рота. І даремно, бо я зацікавилася від жаху і не думала кликати на допомогу.

— Хто ж то був?

— Сама не знаю. Він видавав якісь пташині звуки, але хрипкі. Не можу збагнути. Жахливіше годі вигадати.

— Ти чудово розповідаєш. І що ж потім?

— Потім той сеньйор штурхонув мене і накивав п'ятами. А я дісталася своєї півдомівки — будинку старої, всього за два квартали. Звісно, там нікого не було, тож ніхто й не дізнався. І досі не знає. Окрім тебе хіба, ти перший.

³ Ще б пак (нім.).

— І ти не розповіла навіть матері?

— Навіщо?

— Хоча б показалася лікареві.

— Можливо, але не по мені такі огляди. Саме тоді і вирішила. Вирішила порішити себе.

— Але ж ти не завагітніла.

— Звісно, тому й вирішила. Бо інакше мусила б жити. Заради дитини й таке інше. Розумієш? І тоді мене не хвилювали б ніякі родинні чи соціальні чвари. А так я повинна порішити себе.

— Нічого не розумію.

— Охоче вірю. Ось чому нікому й не казала про це. Подумала, що хоч ти, зі своїми молодими очима, зрозумієш. І помилилась.

— Але, Сусано, Елено, чи як там тебе, послухай-но!

— Не знаю, чи збагнеш ти, що я не плачу, бо хочу вберегти тебе від арешту. За розтління малолітніх.

— Дякую. Ти й увити не можеш, як я ціню твій благородний порух. Але послухай мене.

— Все дуже просто. Я не з тими, хто «там». І не з тими, хто «тут». І ось на мене накидається хтось, що ні звідти, ні звідси. Може, марсіанин? І навіть дитинки не вийшло — вона ж була б тутешня. А може, тамтешня. Або ще бозна-яка: я ж бо навіть не знаю, звідки родом ота тварюка. Коротше, я заплуталася, як ти вже, певно, здогадався.

— А якщо розплутати?

— Це неможливо. Вірніше, тепер я цього не бажаю.

— Можна ж спробувати.

— Ти так нічого й не второпав? З того вечора я начебто випала в осад або, коли хочеш, за борт. Бачиш усіх цих шведів, голландців, німців, що дефілюють перед нами,— руді, змуджені? Так от, вони мені зовсім байдужі.

— Мені також. Хоч ніхто з них мене не безчестив.

— Визнаю, невдало висловилаься. Та от я позираю на матір і на її приятеля, на свого батька і на його приятельку, і навіть на свого брата, на своїх друзів-уругвайців і друзів-німців, і всі вони мені байдужі. Бо дивлюся на них ніби іззовні. Мене там залишили. Вижбурнули, немов непотрібну річ. Річ зужиту, поламану, яку годі полагодити.

— Ти ж сама сказала, що не плакатимеш.

— Аби тебе не заарештували. Ти мусиш належно оцінити цю жертву, бо мені страшенно кортить розрюмсатись.

— І все ж, можу тебе трохи втішити. Вже те, що в тебе тремтять губи, що ти страшенно хочеш розревітися, свідчить, що ти аж ніяк не випала за борт чи там в осад. Коли б це було справді так, очі твої були б сухі, аж пересохлі.

— А звідки ти знаєш?

Кінйонес раптом припалоє сигарету, проте ця нескладна операція затягується, сірник у його руці тремтить.

— Звідки? Бо сам знаю такий стан, коли сліз не стало, всі висохли.

У неї знов ледь тремтять кінчики губ, але не як у чотирнадцятирічної, а як у п'ятирічної. Пересилює себе і допиває лимонад. Хоче щось сказати, але Кінйонес бачить, як у неї раптом змінюється вираз обличчя.

— О-о, вже йдуть!

І кульмінації не сталося. Бо її батько та жінка, певно, Росальба, наблизилися до них квапливою ходою людей, що спізнюються на побачення.

— Як добре, що ти тут,— задихано мовить Росальба.— А ми боялися, що тобі набридне чекати нас.

— Надто затрималися,— додає батько. — Ніколи навіть посидіти й випити чогось прохолодного. Ми домовились, нас чекають у готелі ці Ельгета, чілійці, з якими — пам'ятаєш? — ми познайомились одного вечора в Барселоні.

— Тато, Росальбо,— оголошує дівчина і збирає свої речі.— Дозвольте вам відрекомендувати сеньйора Кінйонеса. Він аргентінець, з Тукумана.

— Дуже приємно,— хором вимовляють Кінйонес, батько й Росальба.

— Сеньйор Кінйонес був вельми люб'язний,— додає дівчина.— Він не тільки скрасив моє довге чекання, а й переконав не чинити самогубства.

Росальба дещо розгублено всміхається, зате батько вибухає реготом:

— Сеньйоре... Як ви сказали...

— Кінйонес.

— Сеньйоре Кінйонес, вибачте цьому дівчиськові. Ох, ця мені молодь!

— Як на мене, вона досить розумна й симпатична.

— Ви напрочуд люб'язні,— каже батько.— Та зараз ми заберемо її, і ви матимете спокій.

— Дякую, Кінйонесе,— мовить дівчина.

Батько з Росальбою вже виглядають таксі, а вона нишком прикладає два пальці до вуст й посилає Кінйонесові повітряний поцілунок.

— Будь ласка, нам вже час! — гукає батько; його голос трохи стривожений.

— Атож,— додає Росальба.— Справді, твій батько має рацію. Ходімо, Інес.

*З іспанської переклав
Вадим ХАЗІН*

